

Adli psikiyatri ve silah

İbrahim BALCIOĞLU¹

ÖZET

Yüzyıllar boyunca Türk toplumunda silaha çeşitli anlamlar yüklendiği, silahın namusla eşit tutulduğu, "dokunulmaz/mahrem" bir kavram olarak ele alındığı, bir anlamda gelenekselleştiği söylenebilir. Kültürel olarak böyle bir zemine sahip olmanın toplumsal açıdan günümüzde silaha sahip olmak ya da silah kullanmakla ilgili tutum ve inançları ve olası sonuçlarını etkileyeceği açıktır. Bu yazının amacı, hemen her gün gazete sayfalarından tanık olduğumuz silahlı olaylarının ülkemiz açısından nasıl bir boyut kazandığını suç istatistikleri, adli tıbbi veriler ve bilimsel çalışmalar çerçevesinde değerlendirmektir. (*Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2006; 7(ek sayı.1):10-17)

Anahtar sözcükler: Silah, adli psikiyatri, intihar, cinayet

Guns and forensic psychiatry

ABSTRACT

For centuries, guns have been described in Turkish society as having several different functions, a concept of honor, untouchability/confidentiality, and has become a part of traditional culture. This cultural base affects both the attitudes to and beliefs about having and using guns emerging from within society. The purpose of this article is to evaluate violence using guns, which we have become used to from reading about it in the newspapers everyday, and how it has increased based on criminal statistics, forensic data and scientific research in our country. (*Anatolian Journal of Psychiatry* 2006; 7(suppl.1):10-17)

Key words: gun, forensic psychiatry, suicide, murder

Silah Kavramının Tarihçesi

İnsanların silahı kullanmaya başlaması ilk çağlara dek uzanmaktadır. Başlangıçta beslenme gibi temel gereksinmelerin karşılanması noktasında araç olan silah, zamanla insanoğlunun güvenlikle ilgili kaygılar duyması sonucunda bu kaygıların giderilmesi amacıyla yaygın olarak kullanılan, güçlü ve kuvvetli olmanın bir tür göstergesi ve sembolü durumuna gelmiştir. İnsanlar, silah yapmak için zekalarını kullanmışlar ve teknolojiye en ileri derecede yararlanmışlardır. Eski çağlarda düşmana atılan taş, bir

ilkel silah olarak kabul edilebilir. Ancak insanlık tarihinin bu konudaki en önemli adımı barutun icadı olmuştur. Barutun Araçlar ve Çinlilerce kullanıldığını biliyoruz. Barutun icadı ile toplar savaşlarda kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonraları topların ağır olması ve taşınmasının güçlüğü sebebi ile yeni tür silahlara gereksinme duyulmuştur; böylece tüfek, tabanca, roket, zırh ve beton delici silahlar üretilmiştir. Yirminci yüzyılın başında uçaklar savaşlarda kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde geliştirilen nükleer ve termonükleer silahlar, modern silah üretiminin en ileri aşamasını temsil etmektedirler.

¹Prof.Dr., İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, İSTANBUL
Yazışma adresi: Dr. İbrahim BALCIOĞLU, İstanbul Üniv. Cerrahpaşa Tıp Fak. Psikiyatri ABD, İSTANBUL
E-posta: himbal@mynet.com

Türk toplumunun silah kullanma öyküsü de yüzlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Tarihe göz attığımızda silah sözcüğünün Arapça kökenli olduğunu ve 'savunma ya da saldırma için kullanılan alet' anlamına geldiğini görüyoruz. Yüzyıllardan beri Türk Milletinin 'Asker Millet' olduğuna ilişkin yaygın bir kanı vardır ve tarih boyunca Türk toplumunda silaha çeşitli anlamlar yüklendiği, silahın namusla eşit tutulduğu, 'dokunulmaz/mahrem' bir kavram olarak ele alındığı, bir anlamda gelenekselleştiği söylenebilir. Kültürel olarak böyle bir zemine sahip olmanın toplumumuz açısından silah kullanılmasını ve olası sonuçlarıyla ilgili olarak bugünkü tabloyu etkileyeceği açıktır.

Silah taşımak meydan okumaktır, risk almaktır. Bu potansiyel risk, öfke ve tepki olarak davranışa dökülme olasılığını taşır. Burada kişisel etkenler devreye girer. Televizyon ve sinemalardan etkilenen toplum, özellikle ergenler, şiddeti sorunların bir çözüm yolu olarak görmekte, silaha olan ilgi artmaktadır. Silaha karşı artan ilgi, şiddet eylemlerinin ve suç oranlarının artmasına neden olmaktadır. Ekonomik, siyasal, cinsel, cebir-şiddet biçiminde işlenen suçlarda ateşli silahlar önemli yer tutmaktadır. İntihar ve cinayet girişimlerinde silahların büyük ölçüde devrede olduğunu ve bu girişimlerin ölümle sonuçlandığını görüyoruz.

Ateşli silaha her zaman ve her yerde ulaşmak olasıdır. Evde bir silahın bulunması, ev içi cinayetlerin ve intiharların artmasına yol açar. Cinayetler, kan davaları, namus gibi toplumsal nedenlerin yanı sıra; kasten ya da dikkatsizlik, acemilik gibi kusurlarla işlenebilmektedir.

Bu yazının amacı, hemen her gün gazete sayfalarında görmeye alıştığımız silahlı olayların ülkemiz açısından nasıl bir boyut kazandığını suç istatistikleri, adli ve tıbbi verilerle bilimsel çalışmalar çerçevesinde değerlendirmektir. Bu amaçla, öncelikle hukuksal açıdan silah kavramı üzerinde kısaca durulduktan sonra ülkemiz genelinde adli psikiyatri alanında yapılan çalışmalardan ve bu çalışmaların ışığında fark ettiğimiz bireysel silahlanmanın kontrolsüzce artışından, bu durumun yarattığı sonuçların gelecek yıllarda yaşanmaması için alınması gereken önlemlerden söz edilecektir.

Hukuksal Açıdan Silah Kavramı

Mevzuatımızda silah, 'uzaktan veya yakından canlıları öldürebilen, yaralayan, etkisiz bırakan, canlı organizmaları hasta eden, cansızları parçalayan veya yok eden araç ve aletlerin tümü' biçiminde tanımlanmaktadır.

Türk Ceza Hukuku silah kavramını üç sınıfta incelemiştir:

- Suçun ağırlaştırıcı nedenini veya unsurunu oluşturan silah,
- Yasak silahlar,
- İzinsiz taşınması yasak olan silahlar.

Türk Ceza Yasası'nın (TCY) 189. maddesine göre cezanın belirlenmesinde yasanın şiddet nedeni sayarak bildirdiği silah terimi şöyle tanımlanmaktadır: 'Ateşli silahlar, patlayıcı maddeler, tecavüz ve savunmada kullanılan her türlü kesici, delici, bereleyici aletler, yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, eczalar veya diğer her türlü zehirler ve boğucu, kör edici gazlardır.'

Ülkemizde silah konusunda en istikrarlı ve kapsamlı adım 1953 yılında yürürlüğe giren 6136 sayılı 'Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Yasa'nın kabul edilmesiyle atılmıştır. Bu yasa daha da değişikliğe uğrayarak kapsamı genişletilmiş, suç unsurları açıklığa kavuşturulmuş, yaptırımları suçun niteliğine göre ağırlaştırılmış ya da hafifletilmiş, ayrıca yargılamaya hız kazandıracak unsurlar getirilmiştir.

Bu yasa 18 madde, 11 ek madde, 8 geçici madde ve 3 ek geçici maddeden oluşmuştur. Ancak TCY'nın 189. maddesine göre silah olarak kabul edilen bir alet, 6136 sayılı yasaya göre silah sayılmayabilir, her iki yasaya göre de silah sayılan aletler de bulunmaktadır.

TCY'nın 36., 93., 189., 190., 388., 466., 549., 550. ve 551. maddeleri silahlarla ilgili suç ve cezaları belirlemiştir. Bunlara TCY'nın 38., 126., 149., 257., 258., 277., 308., 310. ve 384. maddeleri de eklenebilir.

Adli Psikiyatri Alanında Yapılan Çalışmalar

Adli psikiyatri, hukuk ve psikiyatri gibi oldukça farklı iki disiplinin uygulamada buluştuğu ve işbirliği yapmak zorunda olduğu alanda gelişmiş ve özelleşmiş bir psikiyatri dalıdır. Adli psikiyatri, bir hukuk olgusunda kişinin ruhsal durumunun incelenmesi gerekirse, hukuka yardımcı olmaktadır.

Adli Psikiyatri alanında silah kullanımıyla ilgili çok çeşitli araştırmalar yapılmıştır:

1. Otopsi incelemeleri

Salaçin ve arkadaşları Adana'da 1992 yılı kayıtlarını gözden geçirerek 939 adli olguda yaptıkları çalışmada, cinayet olaylarında %65.4 oranında ateşli silahların kullanılmasını ilk sırada bulmuşlardır.¹

Karagöz ve arkadaşlarının Antalya'da 1987-1993 yılları arasında yaptıkları çalışmada 555 olguya otopsi yapılmış; 441 zorlamalı ölümden en sık (%30.16) ateşli silah kullanıldığı, cinsiyete göre erkeklerde ölümlerin %33.2 oranında en önemli nedeni oluşturduğu, kadınlarda ise bu oranın %22.5 ile ikinci sırada geldiği saptanmıştır.²

Demir ve arkadaşları tarafından 1997-2001 yılları arasında Afyon'da yapılan çalışmada, otopsi yapılan 386 olgunun ölüm nedenleri arasında ateşli silahların 43 olgu ile ikinci sırada olduğu, bunlardan 24'ünün av tüfeği ile öldüğü belirlenmiştir.³

Çoltu ve Durak'ın Bursa'da 01 Ekim 1984 - 31 Aralık 1990 tarihleri arasında yaptıkları çalışmada, otopsi yapılan 1394 olgunun %10.1'inin ölüm nedenlerinin ateşli silahlar olduğu saptanmıştır.⁴

Azmak ve arkadaşlarının Ocak 1984 - Aralık 2000 yılları arasında Edirne'de yaptıkları 50 adli otopsi değerlendirmesinde, ölüm nedeninin birinci sırada %30.7 oranında ani şüpheli ölüm (doğal ölüm), ikinci sırada %14 oranında ateşli silah mermi çekirdeği ve üçüncü sırada %7.0 oranında av tüfeği saçma tanesi olduğu saptanmıştır.⁵

Erkol, Gaziantep il merkezinde 1990-Eylül 1994 tarihleri arasında ateşli silahlara bağlı ölümlerle ilgili olarak yapılan 2228 olgunun adli otopsinde, ölümlerin %8.75'inin ateşli silahlarla, bunların da %76.4'ünün yivli silahla (tabanca), %23.6'sının yivsiz silahla (av tüfeği) gerçekleştiğini belirlemiştir.⁶

Erkol'un Aralık 1994'te Gaziantep E Tipi Cezaevi'nde bulunan 100 cinayet hükümlüsü ile yaptığı çalışmada ise 38 olguda tabanca, 13 olguda av tüfeği, 3 olguda ise harp silahı olmak üzere toplam 54 olguda ateşli silah kullanıldığı; erkeklerin 3/4'ünün yanında taşıdığı tabancayı ya da çeşitli boyutlardaki kesici-delici aletleri kullanarak cinayeti işledikleri belirtilmiştir. Araştırmacı çok ciddi gerekçeler olmadığı sürece kişilerin üzerlerinde ateşli silah ya da kesici-delici nitelikte alet bulundurmalarının gereğinde ağır yasal yaptırımlarla önlenmesinin de cinayet suçu sıklığını azaltabileceğini belirtmiştir.⁷

Albek ve arkadaşlarının İstanbul Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesi'nde 1992-1994 yılları arasında yaptıkları 6271 otopsi değerlendirmesi sonucunda, olguların %13.71'inin ölüm nedeninin ateşli silahlar olduğu; bu ölümlerin %90'ının kısa veya uzun namlulu silahlarla, %10'unun av

tüfeği saçma taneleriyle olduğu bulunmuştur. Tek ateşli silah yarası belirlenen 416 olgunun %58.8'inin cinayet ve diğer öldürmeler, %13.22'sinin intihar, %1.92'sinin kaza olduğu ve %25.95'inin ise orijininin belirtilmediği; intihar olgularının 4'ünün polis memuru, 3'ünün asker olduğu belirlenmiştir.⁸

Yemişçigil ve arkadaşlarının İzmir'de yaptığı bir çalışmada, 1985-1994 yılları arasında otopsi yapılan 4694 olgunun 506'sının (%10.77) ateşli silahla öldüğü saptanmıştır.⁹ İzmir'de Ertürk ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada, 1979-1988 yılları arasında otopsi yapılan 3154 olgudan ateşli silahla yaralanarak ölenlerin 404 kişi (%12.8) olduğu, yapılan incelemelerde kullanılan silahın niteliği açısından mermi atan kısa ve uzun namlulu yivli silahların, saçma atan yivsiz silahlara göre daha çok kullanıldığı saptanmıştır.¹⁰

Günaydın ve Demirci'nin Konya Adliyesi'nde 1991-2000 yılları arasında 4281 adli ölüm olgusu ile yaptıkları çalışmada, ateşli silahlarla öldüğü saptananların sayısının 248 olduğu; %54.8'inin yiv ve setli silahlarla, %45.2'sinin av tüfeği ile öldüğü belirlenmiş olup, ölümlerin cinsiyet açısından oranları incelendiğinde erkek/kadın oranının av tüfeği ölümlerinde 3/1 olduğu saptanmıştır.¹¹

2. Acil servis ve hastane kayıtlarının incelendiği çalışmalar

Küçüker ve Aksu'nun yaptığı bir çalışmada, 1997-2001 tarihleri arasında Fırat Üniversitesi Acil Servisi'ne intihar girişimi nedeniyle getirilen 257 olgu ile, yine bu tarihler arasında intihar girişimi sonucu ölümlerle sonuçlanan 34 olgunun verilerinin değerlendirilmesi sonucunda ölümlerle sonuçlanan olgularda erkeklerde %8.8, kadınlarda %17.7 oranlarıyla ikinci sırada ateşli silah kullanımının olduğu saptanmıştır.¹²

Turla ve Aydın, 1997-2001 yılları arasında Samsun'da şahsen muayene ve kesin rapor düzenlenmesi için tıbbi belgeleri gönderilen 10734 olgudan %11'inin ateşli silah yaralanması nedeniyle başvurduğunu; bunların %69.7'sinin tabanca, %30.3'ünün av tüfeği ile yaralandığını, kadın ve erkekte yaralanmaya en sık tabancanın yol açtığını, yaralanmadan dolayı kişilerin %20'sinin yaşamsal tehlikeye maruz kaldığını, %80'inin ise yaşamsal tehlikesinin olmadığını belirlemiştir.¹³

Özden'in cinayet işledikten sonra TCY'nın 32. maddesi (eski 46. madde) kapsamına giren ve bu amaçla Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları

Hastanesi'nde muhafaza altına alınarak tedavi edilmesine karar verilen 82 hasta üzerinde yapılan çalışmada, bulundurması ruhsata bağlı ateşli silahlarla işlenen cinayetlerin %31.5 ile ikinci sırada geldiği saptanmış olup bu kişilerin %84.9'una psikotik bozukluk, %11'ine organik mental bozukluk, %41'ine zeka geriliği tanılarının bulunduğu belirtilmiştir.¹⁴

Özdemir'in Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde yaptığı 'Adli Psikiyatri Açısından Homisidal Davranışlar' isimli çalışmada ceza ehliyeti olan grupta saldırı şekli olarak birinci sırada %39.7 oranı ile ateşli silah kullanıldığı saptanmıştır.¹⁵

Kolburan, 'Aile İçi Şiddet Bağlamında Eş Öldürme' isimli çalışmada Adli Tıp Kurumu Gözlem İhtisas Dairesi'ne kasten öldürme suçu nedeni ile 1987-1998 yılları arasında gönderilen 170 eş öldürme olgusunun geriye dönük incelemesinde, sıklık bakımından ikinci olarak %30.6 oranında ateşli silah kullanıldığı; erkeklerin % 31.4, kadınların ise %26.7 oranında ateşli silah kullandıkları saptanmıştır. Ayrıca, suçuna karşı ceza ehliyeti olmayacak düzeyde mental bozukluğa sahip olanların %34.9'unun ateşli silah kullanarak eşlerini öldürdükleri saptanmıştır.¹⁶

3. Mahkeme kayıtlarının incelendiği çalışmalar

Gülner'in 1990-1999 yılları arasında Düzce Ağır Ceza Mahkemesi'ne intikal eden kasten adam öldürme suçlarına ilişkin 154 dosyayı incelediği çalışmada, insan öldürme suçunda birinci sırada %57 oranıyla tabancanın, ikinci sırada %21 oranıyla av tüfeğinin geldiği; 48 dosyada da 6136 sayılı yasaya muhalefet suçunun yani ruhsatsız ateşli silah bulundurma suçunun işlendiği saptanmıştır. Araştırmacıya göre bu sonuçlar, bölgedeki insanların silaha olan düşkünlüklerini göstermekte ve yasal olarak silah sahibi olmak konusundaki bürokratik işlemlerin külfetinin bireyleri yasal olmayan yollardan silah edinmeye zorladığını ve bu durumun da silah kaçakçılığını körüklediğini ortaya koymaktadır.¹⁷

4. İntihar istatistikleri

Ateşli silahların kolay elde edilebilir olması, intihar girişimlerinin çoğunun ölümle sonuçlanmasına neden olmaktadır. İlaç, gaz ve diğer yöntemlerin kullanıldığı intihar girişimlerinin ateşli silahlara göre ölümle sonuçlanma olasılıkları daha düşüktür. Ateşli silahlarla gerçekleştirilen intihar girişimlerinde müdahale şansı çok azdır.

Türkiye'de intihar yöntemlerine bakıldığında ateşli silahla intiharlar 1992 yılında %13.80 ile üçüncü sırada yer alırken, 1999 yılında %23.32 ile ikinci sıraya yükselmiştir¹⁸ (Tablo 1).

Tablo 1. Türkiye'de yıllara göre intihar yöntemlerinin oranları

İntihar şekli	Yıllara göre intihar oranları (%)							
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Ası	51.20	51.80	52.60	51.30	49.59	46.08	41.69	43.71
Ateşli Silah	13.80	14.90	16.41	16.92	21.05	22.91	25.71	23.32
Kimyasallarla	15.40	14.20	13.41	11.51	13.55	14.93	15.93	14.19
Yüksekten atlama	11.70	12.50	11.13	13.29	9.04	10.65	10.64	12.68
Suya Atlama	3.10	3.50	3.19	2.53	2.98	2.16	2.91	2.00
Diğer	4.80	3.10	3.26	4.45	3.79	3.27	3.12	4.10

5. Ruhsat muayenesi için başvuruların incelendiği araştırmalar

Akçan ve arkadaşlarının 'Ruhsatlı Silah Bulunduran veya Taşıyan 1650 Kişide Öfke Düzeyi' adlı çalışmada, bunların %39.6'sının sürekli öfke içinde olduğu, %45.6'sının öfkesini içe yansıttığı, %31.0'nun öfkesini dışa yansıttığı,

%18.6'sının öfkesini kontrol edemediği; sonuçta silah sahibi her üç kişiden birisinin öfke boyutuna bağlı olarak her an cinayet, yaralama veya intihar etme potansiyelini taşıdığı bulunmuştur.¹⁹ Türkiye'de tahminen 13 kişiden birinde silah olduğu düşünülecek olursa, koruyucu sağlık hizmetlerinin ne denli önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

14 Adli psikiyatri ve silah

Akçan ve arkadaşlarının 60 yaş ve üstündeki 116 olguda yaptığı bir başka çalışmada, depresyon, demans, anksiyete ve bilişsel yıkımın en yaygın ruhsal sorunlar olarak yaşandığı yaşlı popülasyonda intiharın çok ciddi bir sorun olduğu ve bu yüzden de silah bulundurmanın bu yaş grubu için büyük bir risk oluşturduğu vurgulanmış; silah ruhsatı için psikiyatrik muayene amacı ile başvuran yaşlılarda bu ruhsal sorunların dikkatlice taranması gerektiği üzerinde durulmuştur.²⁰

Özdeş, 'ateşli silahlarla işlenmiş suçlar ve silah ruhsatı, av tüfeği tezkeresi ile sahiplik belgesi alınmada' adli psikiyatrik muayenenin önemini saptamaya çalışmıştır. Adli Tıp Kurumu'nda 2002 yılı içinde yapılan bu çalışmada araştırmaya alınan toplam 50 olgunun 35'inin (%70) insan öldürme eylemini gerçekleştirdikleri, 15'inin (%30) ise ateşli silahla işlenmiş diğer suçları (yaralama, ateşli silahla tehdit, yerleşik yerde silah atmak, gasp ve 6136 sayılı kanuna muhalefet) işlemiş oldukları belirlenmiştir. Bu çalışmaya ait bir başka sonuç, kadın erkek oranının 1/24 olmasıdır.²¹ Bu konuda yapılan çalışmalarda genel olarak erkeklerin kadınlardan daha çok şiddet suçu işledikleri belirtilmiştir. Bazı araştırmacılar bu sonucun cinsiyetin farklı biyolojik özelliklerine bağlı olabileceği üzerinde durmuşlardır.⁶

Sosyodemografik özellikler ve silah ilişkisine bakıldığında, genel olarak evli olmakla ruhsatlı silah almak arasında paralellik saptanmıştır. Bunun nedeninin kişinin ailesini koruma amaçlı olduğu söylenebilir.

Eğitim durumu ile suçluluk arasında doğrudan ve çok yakın bir ilişki vardır. Eğitim düzeyi art-

tıkça suç oranı azalmakta, eğitim düzeyi ile meslek edinme de suça itilmeyi düşündürmektedir.

Ruhsatlı silah sahibi olanlarla yapılan çalışmalarda meslek grubu olarak esnaf, emekliler işçiler ilk sırada gelmektedir. Ek olarak çiftçilik de dikkati çekmektedir.²²

Ruhsatlı silah başvurusu yapanların çoğunun sosyoekonomik durumunun düşük olduğu görülmektedir.

Ruhsat muayenesi için başvuranların doğum yerlerine bakıldığında Karadeniz Bölgesi ilk sırada gelmektedir. Bunu Marmara Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi izlemektedir. Bu şöyle yorumlanabilir: Karadeniz'in insanları geleneksel ve coğrafi nedenlerle silaha meraklıdır. Bu bölgemizin insanları için kentleşme sürecinin yaşanmamış olması bir neden olabilirken, Marmara Bölgesinde nüfusun aşırı yoğunlaşması göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur.¹⁶

Ülkemizde kimin nerede ve ne zaman muayene edildiğini, ya da yatırıldığını saptamak olası değildir, bir kayıt da yoktur. Bu durumda olan kişiler de silah ruhsatı almak için başvurabilir. Nitekim Özden'in yaptığı çalışmada, silah ruhsatı almak için başvuranlar arasında psikotik bozukluğu ve zeka geriliği olanların oranının %18 olduğu ve bunların %4'ünün ruhsatlı silah aldıkları saptanmıştır.¹⁵

6. Kazalar

Türkiye'de ateşli silah mermilerinin neden olduğu kazaların sayısı 1989 yılında 30 iken, 1998 yılında 676 olmuştur.¹⁸ Türkiye'de yıllara göre ateşli silah mermilerinin neden olduğu kazalar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Ateşli silahların neden olduğu kazalar sonucu ölümler

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Erkek	26	9	18	18	14	107	111	174	354	559
Kadın	4	0	4	0	1	12	21	38	75	117
Toplam	30	9	22	18	15	119	132	212	429	676

7. Adli olaylarda kullanılan silah tipi ile ilgili yapılan çalışmalar

İstanbul'un ölüm istatistiklerine göre, 1997-1999 yılları arasında ateşli silahla ölümler, 2000-2001

yılları arasında ise kesici-delici aletlere bağlı ölümler ilk sıradadır²³ (Tablo 3).

İstanbul'da 1997-2001 yılları arasındaki yaralama şekillerine bakıldığında, ateşli silah kulanı-

Tablo 3. İstanbul'da yıllara göre kullanılan silah tipleri ve ölüm sayıları

Ölüm şekli	1997	1998	1999	2000	2001	Toplam
Kesici-delici alet	155	138	125	163	158	739
Tabanca	213	178	150	127	141	809
Boğma	13	17	11	15	26	82
Tüfek	14	15	4	1	4	38
Darp	14	19	27	24	21	80
Bomba	0	2	2	0	0	4
Asılarak	0	0	0	0	0	0
Diğer	20	24	14	22	12	92
Toplam	429	394	344	358	362	1887

mının 1997'de 893 olgu ile en yüksek düzeyde olduğu, daha sonra azalmaya başladığı; 1997'de ateşli silah kullanımı kesici-delici aletlerden

daha çokken, daha sonraki yıllarda kesici-delici aletlerin ateşli silahlara göre kullanımının arttığı gözlenmektedir²³ (Tablo 4).

Tablo 4. İstanbul'da yıllara göre yaralanma şekilleri

Yaralanma şekli	1997	1998	1999	2000	2001	Toplam
Kesici-delici alet	843	862	900	1194	1239	5038
Tabanca	861	784	685	715	700	3745
Boğma	0	0	0	0	0	0
Darp	17	11	26	33	31	118
Tüfek	32	31	22	6	3	94
Bomba	0	8	8	6	0	25
Asılarak	1	0	0	0	1	2
Yüksekten atarak	1	2	3	1	1	7
Diğer	20	36	43	34	32	165
Toplam	1780	1752	1741	2072	2141	9486

Adli Tıp Şube Müdürlüklerince yapılan muayenelere bakıldığında, ateşli silah yaralanmalarının 1987 yılında %0.3 oranıyla en düşük düzeyde olduğu ve 1994 yılında %2.0 ile en yüksek düzeye ulaştığı, 1990 yılından itibaren ateşli silah yaralanmalarında artış olduğu görülmektedir.¹⁸

Ülkemizin nüfusunun yarısı kırsal kesimde

yaşamaktadır. Şehirde yaşayanların ise tam olarak kentlileştikleri söylenemez. Ateşli silahlarda ilk sırayı tabanca, ikinci sırayı av tüfeği almaktadır. Türkiye'de av tüfeği kırsal kesimde daha çok kullanılmaktadır. Kentlerde ise tabanca daha çok gündemdedir. Sevindik ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, silahla cinayet olgularının %84.6'sında tabanca, %4.4'ünde av tüfeği kullanıldığı saptanmıştır.²⁴

Ruhsatsız silahın ülkemizde ne kadar olduğunu bilmiyoruz. Ancak, silahı seven bir toplum olduğumuza göre, sayının yüksek olduğu öngörüsünde bulunabiliriz. Yapılan çalışmalarda ateşli silahların %66'sının ruhsatsız olduğu belirlenmiştir. Sevindik ve arkadaşları ruhsatsız silah oranını %75.6 olarak bulmuştur. Cinayet olgularında ruhsatsız silah kullanımının ruhsatlı silah kullanımına oranı 4/1 olarak bulunmuştur.^{21,24}

Suç işleyip sabıkalı olanların silaha sahip olmaları dikkat çekicidir. Bu kişiler sabıkalı olmasına karşın ateşli silahla tekrar suç işlemektedir alınmalıdır. İlk suç olarak %68 oranında 'insan öldürme' karşımıza çıkmaktadır. Bu kişiler ailesi veya yakın çevresinden insanları öldürmektedir.^{7,15}

Ateşli silah kullananlarda alkol veya madde bağımlılığı ile ilgili bilgiye ulaşamamıştır. Bu konuda 'aleyhlerine olur' diye kişilerin gerçeği saklamaları en güçlü olasılıktır.

Ateşli silahların evde bulundurulması veya açıkta, duvarda asılı olması ona ulaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Evde el altında silahın bulunması, ev içi cinayetler için potansiyel tehlike kaynağıdır. Ev içi cinayetlerde ateşli silah kullanımı, ev dışındakilerden iki kat fazla bulunmuştur.¹⁶ Toplumumuzda insanlar herhangi bir tehdit, soygunla karşılaşmadıkları halde ateşli silaha sahip olmak istemektedirler. Nedeni sorulduğunda yaban hayvanlarından korunma, işleri gereği veya evde bulundurmak gibi gerekçeler belirtilmektedir. Bazıları ise birden fazla silaha sahiptir. Bunun kişinin kendisini güçlü ve güvende hissetme isteği ile ilişkili olabileceği düşünülebilir. Silah taşımak ve bulundurmak, bireyde merak, korku gibi karmaşık duyguları uyandırır, hatta öfkenin kontrol edilemediği zamanlarda davranışsal bir boyut kazanarak telafisi olanaksız sonuçlara yol açabilen riskli bir eylemdir ki, öfkeli bir anda kişinin cinayet, yaralama veya intihar etme davranışında bulunduğuna ilişkin çok sayıda veri vardır.^{25,26}

Suç ve suçluluk ile ilgili olarak hedef kitle aile bireyleri ve sanığın yakın çevresidir. Gelenekselliğin ağır bastığı kapalı toplumlarda 'namus ve şeref kavramları', ev içi suçlarda önemli rol oynamaktadır. Erkeklerde, güdülenme, aldatılma veya öyle sanma ile eşlerini öldürmek biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Eşi tarafından

kabul görmemek düşüncesi eşini öldürmeye kadar varabilen kin ve öfke oluşturabilmektedir. Eşinin bir başkası ile ilişkisini kendi namusu ve şerefi olarak gören ve onu öldürmeye varan bir anlayış, ancak patolojik bir sahiplenme duygusu ve kişilik bozukluğu ile açıklanabilir.²⁷

Sonuç

Tarih boyunca silahın bireysel ve toplumsal yaşamda etkili ve önemli rol oynaması silah kavramının insanlığın ortak bilincinde, toplumların geleneğinde ve göreneğinde yer almasına yol açmıştır. Son yıllarda ülkemizde silah edinilmesindeki kolaylık ve artış, şiddet eylemlerini ve silahla işlenen suçları artırmıştır. Teknolojinin ilerlemesi ile silahlar da gelişmiştir. Silahlara ulaşmadaki kolaylık ve kolay netice alma, onu çok sık kullanılan alet konumuna getirmiştir. Buna bağlı ölümler de kanıksanmaya başlamıştır.

Konu ile ilgili tüm bilimsel çalışmalar toplumdaki silah sayısı ve kullanılmasındaki kolaylıkların ateşli silahla intihar ve cinayetlerin artması ile doğrudan ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu konuda ilgili kurumların toplumsal önleme stratejileri oluşturması bir zorunluluk haline gelmiştir.^{4,5,8,11,16,22,28-30}

Ateşli silahlar yasaktır, fakat ruhsatsız silahı elde etmek oldukça kolaydır. Ruhsatlı silah alanlar klinisyenler tarafından yeterli ve gerektiği ölçüde muayene edilip değerlendirilmektedir. Bu da psikiyatrik yönden cezai ve hukuki ehliyet ile ilgili eksik değerlendirmelere yol açabilmektedir. Bundan dolayı yürürlükteki uygulamanın yeterli olmadığı, silah ruhsatı almak isteyenlerin muayenesi ile ilgili tıbbi ve sosyal ölçütlerin yeniden gözden geçirilmesinin gerektiği, tehlikelilik değerlendirilmesinin yürürlükteki standart ölçütlerle iyi yapılamadığı, silah ruhsat alımı ile ilgili olarak merkezler açılması gerektiği kanısı oluşmuştur. Bu merkezde psikiyatri, adli tıp, iç hastalıkları, nöroloji, göz, ortopedi uzmanları ile aile hekimi, psikolog, sosyolog gibi profesyoneller yer almalıdır. Bu merkezler Emniyet Müdürlükleri ile eşgüdüm içinde çalışmalıdır. Ayrıca bu merkezlerde bilimsel çalışmalar yapılmalı ve silah ruhsatı için başvurularında muayenede belirlenen sorunlara yönelik uyumlandırma programları ile ilgili hizmet de verilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Salaçin S, Gülmen MK, Çekin N, Şen F. Adana'da kaza, cinayet ve intiharlarda ölüm nedenleri ve hastalanma sıklığı. 7. Ulusal Adli Tıp Günleri Poster Sunuları Kitabı, Antalya, 1993, s.327-331.
2. Karagöz YM, Atılğan M, Karagöz (Demirçin) S, Demircan C. Antalya'da yapılan adli otopsilerin değerlendirilmesi:1987-1993. 8. Ulusal Adli Tıp Günleri, Antalya, 1995, s.149-153.
3. Demir S. Afyon Adli Tıp Şube Müdürlüğü'nde ölü muayene ve otopsi yapılan olgular ve travmanın rolü. Adli Tıp Toplantıları, Antalya, 2002, s.279-282.
4. Çoltu A, Durak D. Adli otopsi yapılmış 141 ateşli silah yaralanmasına bağlı ölüm olgusunun retrospektif incelenmesi. Adli Tıp Dergisi 1992; 8:49.
5. Azmak D. T.Ü.Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı'nca yapılan adli otopsilerin değerlendirilmesi. Yıllık Adli Tıp Toplantıları Poster Sunumu, Antalya, 2002, s.202-205.
6. Erkol Z. Gaziantep E Tipi Cezaevindeki cinayet hükümlüleri üzerinde araştırma. Adli Tıp Dergisi 1995; 11:39-46.
7. Erkol Z. Gaziantep İlinde ateşli silah yaralanmalarının analizi. 1. Ulusal Adli Tıp Günleri Poster Sunumu, İstanbul, 1994, s.267-272.
8. Albek E, Yorulmaz C, Özaslan A, Koç S, Ağır G, Çetin G. İntihar orijini açısından ateşli silah yaralanmasına bağlı ölümler. 8. Ulusal Adli Tıp Günleri Poster Sunuları Kitabı, Antalya, 1995, s.277-282.
9. Yemişçigil A. Ateşli silah yaralanmaları. 8. Ulusal Adli Tıp Günleri, Antalya, 1995, s.179-181.
10. Ertürk S, Ege B, Karali H. Adli Tıp açısından çeşitli yönleriyle ateşli silah yaraları. Adli Tıp Dergisi 1989; 5:27-32.
11. Günaydın G, Demirci Ş. Konya'da 1991-2000 yılları arasında ateşli silah yaralanması nedeniyle ölen 248 olgunun değerlendirilmesi. Yıllık Adli Tıp Toplantıları, Antalya, 2002 s.309-313.
12. Küçükler H, Aksu A. Elazığ'da görülen intihar olgularının adli tıp açısından incelenmesi. Düşünen Adam Dergisi 2002; 15:16-20.
13. Turla A, Aydın B. Adli Tıp Kurumu Samsun Şube Müdürlüğü'nde 1997-2001 yılları arasında rapor düzenlenen ateşli silah yaralanmalarının değerlendirilmesi. Adli Tıp Toplantıları, Antalya, 2002, s.477-482.
14. Özden SY. Cinayet işleyen ruh hastalarında suçun işlenmesinde etkili olan faktörlerin araştırılması. 2. Ulusal Adli Tıp Günleri, Bursa, 1985, s.111-117.
15. Özdemir (Süer) F. Adli Psikiyatri Açısından Homicidal Davranışlar. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, İstanbul, 1992.
16. Kolburan G. Eş Öldürme Olgularında Sosyal, Kültürel ve Psikolojik Faktörler. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İ.Ü. Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, 1998.
17. Gülnaz M. Düzce Ağır Ceza Mahkemesine 1990 Yılından İtibaren İntikal Eden Kasten Adam Öldürme Suçlarına İlişkin Dosyaların İstatistiksel İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü. Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, 1999.
18. Devlet İstatistik Enstitüsü. Adalet İstatistikleri. Ankara, 1989-1999.
19. Akcan A, Balcıoğlu İ. Ruhsatlı silah bulunduran veya taşıyan 1650 kişide öfke düzeyi. 9. Ulusal Sosyal Psikiyatri Kongresi Kitabı, Malatya, 2002, s.455-460.
20. Akcan A, Akcan FE, Samancı A, Balcıoğlu İ, Çamlıca H ve ark. Ruhsatlı silah bulunduran veya taşıyan 60 yaş üstü 116 olguda demans, depresyon ve kaygı dağılımı. 7. Ulusal Sosyal Psikiyatri Kongresi Kitabı, Bodrum, 2000, s. 575-578.
21. Özdeş T. Ateşli Silahlarla İşlenmiş Suçlar ve Silah Ruhsatı, Av Tüfeği Tezkeresi ile Sahiplik Belgesi Alımında Adli Psikiyatrik Muayenenin Önemi. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, İstanbul, 2003.
22. Akcan A, Akcan FE, Samancı A, Balcıoğlu İ, Çamlıca H. Ruhsatlı silah bulunduran ve taşıyan 2518 olguda sosyodemografik özellikler. 36. Ulusal Psikiyatri Kongresi, Antalya, 2000, s.460.
23. İstanbul Emniyet Müdürlüğü. Cinayet Büro Amirliği Yaralama ve Öldürme Verileri 1996-2000.
24. Sevindik A, Akcan A, Balcıoğlu İ. 1995-1996 yıllarında İstanbul'da işlenen cinayet vakaları. Uluslararası Bireysel Silahsızlanma Sempozyumu, İstanbul, 2002.
25. Akcan A, Akcan FE, Samancı A, Balcıoğlu İ, Çamlıca H. Ruhsatlı silah bulunduranlarda veya taşıyanlarda kişilik. 9. Anadolu Psikiyatri Günleri, Edirne, 2000, s.555-561.
26. Akcan A, Akcan FE, Samancı A, Balcıoğlu İ. Ruhsatlı silah bulunduran veya taşıyan 724 olguda narsistik kişilik yapılanması. 10. Anadolu Psikiyatri Günleri, Abant, 2001, s.254.
27. Dönmezer S. Kriminoloji. Sekizinci baskı. İstanbul, Beta Basım, 1994, s.53.
28. Atılğan M, Karagöz YM, Berktaş S, Gürbüz M. İntihar orijini açısından ateşli silah yaralanmasına bağlı ölümler. Retrospektif bir çalışma. Yıllık Adli Tıp Toplantıları, İstanbul, 2001, s.277.
29. Güzel S, Yavuz MS, Aşıröz M. ATK 4. İhtisas Kurulu ile Gözlem İhtisas Dairesi raporları arasında çelişki bulunan ve Genel Kurul'da görüşülen olguların irdelenmesi. Klinik Adli Tıp Dergisi 2001; 1:51-58.
30. Turla A, Yaycı N. Adli Tıp Kurumu Trabzon Grup Başkanlığı'ndaki ateşli silah ile ölüm olgularının değerlendirilmesi. Adli Tıp Dergisi 2001; 15:30.